

AĞASƏFA: “MƏN QATARDAN QALAN DURNAYAM”

- Xoş gördük, Ağasəfa müəllim. Düzü, yaşadığınız kəndə gələcəkdim... Qarabulağa... 11 kilometr piyada yol getsəm də, gələcəkdim, amma qəfil Bakıda – “Azərbaycan” nəşriyyatının qarşısında görüşdük. Necəsiniz? Haralardasınız? Niyə görünmürsünüz?

- Xoş gördük. Əvvəla, ədəbi mühit mənim üçün yeniyetməlik dövründən başlayır. Pionerlər Sarayı Axundov kitabxanası ilə Yazıçılar Birliyinin arasında bir həyətdə yerləşirdi. Mən beşinci sinifdən ora gedib-gəlirdim. Bizim rəhbərimiz də mərhum yazıçı Əlfi Qasimov idi. İlk dəfə Nəbi Xəzrini, İslam Səfərini orda görmüşəm. Bülbül orda bizim alnımızdan öpüb. Bülbülün bir sözü mənim yadımdan çıxmır. Üstündən 60 ildən çox vaxt keçib. O deyirdi ki, Azərbaycan dili gündən-günə incələşir. Sözlər qalın saitlərdən incə saitlərə keçir. Misallar çəkirdi: kadar, qədər...

O uzaq illərlə bağlı o qədər xatirələr var ki: Nəbi Xəzrinin bir sözü yadımdadı. Deyirdi, yazdığın şeiri yaz, qoy kənara, 15 gün ona yaxınlaşma, sonra elə bax ki, elə bil başqası yazıb, özün də şeirə qiymət ver. İndiyəcən onun məsləhətinə əməl edirəm. Belə adamlar qalib yadımda. Uşaqlıq dövründə mən Mikayıl Müşfiqin “Küləklər” şeirini Əlfi Qasimovun dilindən eşitmişəm. Əlfi Qasimov o şeiri elə oxudu ki, heç kəs onu elə deməyib, heç bir aktyor da onu elə ifa etməyib. Mən ömrüm boyu fəhlə işləmişəm. İndi də fiziki işlə məşğul oluram. Haqqımda ilk uğurlu yolu Nəbi Xəzri yazıb. Mən kənddə 20 il müəllim işlədim. “Kirpi” jurnalında işlədiyim vaxtda həm nəşriyyatda, həm də neft buruqlarında işlədim. Nəbi Xəzri “Ədəbiyyat qəzeti”ndə mənə uğurlu yol yazdı. O vaxtlar ədəbi orqanlarda bir şeir çap olunanda böyük marağa səbəb olurdu. “Ədəbiyyat qəzeti” üçüncü

günlər çıxırdı. O qəzeti Yazıçılar Birliyinin elan guşəsindən asırdılar. Yuxudan gec ayılsan, qəzeti tapa bilməzdin. Gəlib Yazıçılar İttifaqında oxuyardıq. Ədəbi gənclik diqqətdə idi. Bir dəfə cavanlar imza topladılar – bu işdə Əkrəm Əylislinin xüsusi xidməti oldu – sonra Yazıçıların qurultayında dövlət rəhbərinə müraciət etdilər ki, çap oluna bilmirik.

Ondan sonra “Ulduz” jurnalı çap olunmağa başladı. Mən orda ilk dövrlərdən vaxtaşırı çap olundum. Mənimçün “Ulduz” ən doğma jurnaldır. Ələkbər Salahzadə redaktor olan vaxtlarda daha çox çap olunurdum. Həm həmyaşd idik, həm də bir-birimizi anlayırdıq. Ələkbər Salahzadə, Adil Mirseyid, Allahverdi Məmmədli orda işləyirdilər. “Ulduz” bu gün də maraqlıdır, oxunaqlıdır. Hər redaktor dəyişəndə jurnalın nəfəsi dəyişir.

- Siz niyə o mühitdən uzaqlaşdınız?

- Düzdü, bu sualı öz-özümə verirəm. Niyə kəndə qayıtdım? Görünür, qanım ora bağlıdı. Mən 40 il şəhərdə yaşamışam. 9 yaşında gəlmişəm Bakıya. Mühəribədən sonra məktəbdə bir müəllim qalmışdı, bir mən. Atam məni şəhərə qoymurdu. Anam məni gizlicə şəhərə gələn bir nəfərə qoşdu, gəldim şəhərdə yaşayan dayılarımın, bibilərimin yanına. 17 nömrəli məktəbdə oxudum, ali məktəbi bitirdim. "Ədəbiyyat qəzeti"ndə, "Azərbaycan qadını" jurnalında, "Yazıçı" nəşriyyatında, "Kirpi" jurnalında işlədim. Mənə mətbuatın qurdu deyirdilər. Qərara gəldim ki, kəndə qayıdım.

- Niyə?

- Vəziyyət dəyişdi. Gördüm, biganəlik var. Ev aldım. Sonra uşaqlarım işsiz olduğuna görə satdım. Həmişə uşaqların üstündə əsmişəm. Çox az-az gəlirəm Bakıya. Kənd havası heç vaxt beynimdən çıxmır. Yaxşı ki, getmişəm, yoxsa sümüklərim çürüyərdi. Bir də ədəbi mühitə hərdən kənardan baxmaq lazımdı.

- Elə mən də onu soruşuram. Kənardan ədəbi mühit necə görünür?

- Onlara yaxın olursan, deyirsən, bunların hamısını tanıyıram. Nə yazır, nə pozur. Amma kənardan başqa cür görünür.

- "Ulduz"u oxuyursunuzmu?

- Qızım bütün ədəbi orqanları şəhərdə alıb yığır, şəhərə gələndə gəlib götürürəm. Abunə olmuşam, amma baxıram biri gəlir, biri gəlmir. İndi ədəbiyyata axın çoxdu. O vaxtlar bir şairin 15 şeiri birdən çap olunmurdu. İstər Xalq şairi Qabil olsun, istərsə də Ağasəfa. Heç fərq qoyulmurdu. İndi hər kəs çap olunur, çalışıram ki, hamını oxuyam.

- O dövrün Ağasəfası bu gün varmı?

- Əlbəttə. Hətta o dövrün gəncliyindən bədii deyim baxımından daha da mükəmməlləri var. Ramiz Qusarçaylı gözəl şairdi. Aybəniz Əliyarin "Azərbaycan" jurnalından şeirlərini oxudum. Ramiz Qusarçaylıya zəng elədim. Kitabını əldə edib oxudum. Amma əyalətdə yazıb-yaradanlar çox vaxt diqqətdən kənar qalırlar. Mərkəzdə üz üzdən utanır. Adam bəzən küsür. Gəndərirən, gözləyirsən... Yetərinçə çap olunmuşam. 20-dən çox kitabım çıxıb. Bir o qədər tərcümələrim

çıxıb. 77 yaşım var, küsürəm hərdən. Satiralar yazıram. Küsürəm, hərdən üç-beş şeirimi bir qəzet, jurnal çap edəndə təzədən dirilirəm. Çap olunmaq adama qüvvət verir.

- Adətən, deyirlər, ustadım olub. Bəs sizin ustadınız kim olub?

- Mənim ustadım Nəbi Xəzri olub. Düzdür, şəxsiyyət kimi adamı çox yaxına buraxmırdı. Amma adama elə yaxılıq edirdi, adamın özü bilmirdi. Qabil xoşxasiyyət idi, zarafatçı idi. Amma şeiri asan bəyənmiirdi. Hərdən də adamın qolundan tutub qonaq aparardı. Onlar böyük sənətkar idi. Rəsul Rza ədəbiyyata münasibətdə üzgörmək etmirdi. Rəsul Rza, Süleyman Rüstəm, Qabil, Nəbi Xəzri istedadla heç vaxt kənardan baxmayıblar. Mən təəssüf edirəm, bəzən Adil Babayevin adı az çəkilir.

Bu il Nəsimi ilidi. Mən nəşriyyatda işləyəndə Nizami Gəncəvinin kitabının redaktoru olmuşam. O zaman klassiklərin kitablarının redaktorluğunu mənə verirdilər. Onda baş redaktor Əliağa Kürçaylı idi. Mən xoşbəxt idim ki, o zamanlar bir çox alimlərlə görüşmüşdüm. Elmi redaktorlar vardı. Ziya Bünyadov, Məmmədəğa Sultanov, Həmid Məmmədzadə elə səbirli, elə təkmlinli insanlar idi. Mən onlardan ədəb-ərkan öyrənmişəm. Süleyman Rüstəmzadə vardı, cavan tərcüməçi idi. Öz puluna Seyid Əzim Şirvaninin kitabını tərtib etmişdi. Əzizağa Məmmədov Həbibini Türkiyədən köçürüb, gətirib çap etdirmişdi.

- Bu qədər xidmətiniz olub. Əməyiniz qiymətləndirilibmi?

- Mənim mükafatım "çox sağ ol" olub, mənim mükafatım Qabil müəllimlə dost olmağım olub. Günlərin birində Əzizağa Cümşüdlü ilə bir yerdə idik. Oğlum olmuşdu. Hələ adını qoymamışdıq. Qabil müəllim dedi: "Mən ölmüşəm, oğlun adsız qalsın? Adımı verdim oğluna". Elə ərklə dedi ki bu sözü.. Oğlum Qabil müəllimdən bir az sonra rəhmətə getdi. Evimin qabağında dədə-babadan qiblə daşı var. Hər səhər durub sağ-salamat dağlara baxa-baxa şükür edirəm. Dostlarımla çoxu rəhmətə gedib. Şair Abbasəfa ilə dost olmuşam. Rəhmətlik Davud Nəsib həmişə bizə gedib-gələrdi. Mən qatardan qalan durnayam...

- **İndi Bakıdan gəlib sizə baş çəkənlər varmı?**

- Əvvəllər Cabir Novruz, Əlabbas Qədirov gəlirdi. Məmməd Aslan, Əjdər Ol dəfələrlə gəlirlər. Zərif ruhlu şair, xeyirxah insan Ofelya Babayeva, Xatirə Fərəcli gəlib mənə baş çəkiblər.

- **Kəndiniz uzaqdı?**

- Müşfiq ocağı var, 11 kilometr kənddən uzaqdı. Allah heç kəsə qismət eləməsin o yolu. Mən həmişə piyada gedib-gəlmişəm... Maşın yolu yoxdu.

- **Şeirlə yanaşı, nəsr kitabınız da var, hətta tərcümələriniz də...**

- "Üzü divara" adlı nəsr, "Dözüm" adlı şeir, lirik poemalar kitablarım var. Ofelya Babayeva iki kitabımı çap etdirib. Sağ olsun. "Üzümü dərdə söykədim" oğlumun xatirəsinə yazdığım kitabı Qəşəm İsabəyli çap etdirib. Tariyel Ümid tez-tez baş çəkir mənə. O, Cənubi Azərbaycandan bir yaşında gəlib bura. Düz 70 ildir.

Çoxlu tərcümələrim var. Şandor Petöfini neçə ildir çap etdirə bilmirəm.

- **Sizin "İt"lə söhbətiniz də var. O itin aqibəti necə oldu?**

- Hə. O it indi qocalıb. Yenə də mal-qaraya hayan olur. Üstəlik inək, qoyun da saxlayıram. Südü, qatığı mükafatımdı.

- **Ən çox yadınızda qalan şeir varmı?**

Köhnə tanışlara tanış gəlmirəm,
Baxırlar, süzürlər çəpinə məni.
Kiçildib, nazildib taleyin əli,
Döndərib bir kibrit çöpünə məni.

Sanıram bir kibrit qutusunda yam,
Bir ocaq qalayan, bir siqar çəkən
Götürüb qoyacaq cibinə məni.
Tabutum bir kibrit qutusu boyda.

Bilmirəm hansı gün, neçənci ayda
Bir daşın dibinə gömərlər məni...

- **Bakıya gec-gec gəlirsiniz. Gələndə kimlərlə görüşürsünüz?**

- Bakıda mənim döyəcəyim qarı yoxdu. Yığdılar Bakıdan köhnə tramvayları. Köhnə Bakı da maraqlı idi, təzə Bakı da gözəldir. Kənddə

yaşayan bir uşaq gəlib çıxır göydələyə. Göydələnlərdən baxan uşaqlara mənim yazığım gəlir. İnsan gərək torpaqdan uzaqlaşmasın. Dünya belədir. Şəhərlər insanları udur. Adil Mirseyidin özü gərək şəhərdə yaşamayırdı. Şəhər sıxdı onu.

- **Sənətin ağsaqqalı kimi "Ulduz"a nə tövsiyə edərdiniz, bugünkü gənclərə nə arzulayırdınız?**

- Baş redaktordan tutmuş, işçilərə qədər hamısı mənə doğmadı. Məhsulları az olsun, amma saf olsun. Hər əməkdaşın özü bir müəllifdi, çoxu yazıçı, şairdi. "Ulduz"un məramı həmişə yaxşı olub. Bayrağı heç vaxt əyilməyib. Hətta yaşlı nəslin qabağında bayrağı ərklə tutublar. Yaxşı yazsınlar ki, yaşlı nəsil baxıb sevensin. Adətən, ata sevinir, oğlum var, mən gedəcəm, çıraqımı yandıracaq. Gənc nəsil də ümidləri belə doğrultsun. Lovğalanmasınlar. Yaradıcı insanların gərək məişət qayğıları az olsun. Məişət qayğıları yaradıcı insanları üzür, sındırır. Əli qələm tutan Vətəni sevməlidir. Milli yaralarımız unudulmasın. Mən o mövzuya toxunanda bərkədən danışa bilmirəm, əzab çəkirəm. Təki Ağasəfaya qismət olsun o günləri görmək.

- **77 yaşlı Ağasəfa keçmişdəki Ağasəfa ilə rastlaşırdı, ona nə deyərdi?**

- Dişimin dibindən çıxanı deyərəm. O qədər səhvlər var ki. O qədər boş vaxtlar ötürmüşəm. Cavanlıqdan adama yaxşı dostlar, bir də bir-iki yaxşı söz demisənsə, o qalır. 70 yaşımı kənddə ağacın dibində keçirmişəm. Hay-küy xoşlamıram. O qədər çap olunması kitablarım var. Heç vaxt yazı stolum olmayıb. Ağacın dibi, yol, iz... nə bilim. Son illər ədəbi orqanları mütəmadi izləyirəm. "525-ci qəzet"i də oxuyuram. Arzu edirəm ki, əyalətdə yaşayan yazarları unutmayasınız. Var olun ki, unutmursunuz.

- **Siz var olun, Ağasəfa müəllim. 80 illiyinizdə kəndinizə gələcəyik, inşallah. Arzu edirik, yollarınız düzəlsin.**

- Amin! Siz gəlməkdə olun...

Söhbətləşdi:

Fərqanə MEHDİYEVA